

ՍՈՒՐՔ ՅԱԿՈՐ

ՍՈՒԱԶՆՈՐԴԱՆԻՍՏ ՄԱՅՐ ԵՆ ԿԵՂԵՅԻ

Վարդապետ Երպրոդ Կիրակի

30 ՅՈՒՆԻՍ 2017

Կիրակնօրեայ Ընթերցումներ	էջ 1
«Ուխտին Տապանակը» (32)	էջ 2
Ծանուցումներ	էջ 4

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ

ԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԵԻ ԳԻՐՔԷՆ

(3.16-4.1)

Այսպէս կ'ըսէ Տէրը. «Քանի որ Սիոնի աղջիկները հպարտացան, բարձրավիզ կը քալեն, ցանկալից ակնարկներ կը նետեն, մանրաքայլ կը շարժին եւ ոստոստուն կը քալեն, որպէս պատիժ՝ պիտի նուաստացնեմ Սիոնի իշխանուհիները եւ զիրենք պիտի մերկացնեմ իրենց զարդերէն»:

Այն օրը Տէրը պիտի հանէ անոնց փառաւոր զգեստները եւ ոտքերուն մեհեւանդները, մազի հիւսքերը, գլխազարդ ծամակներն ու պսակակալները եւ վզի մահիկները, ճակատի գինդերը, օղերը, ապարանջաններն ու շղարշէ շալերը, ապարօշները, քօղէքներն ու մետաքսէ գօտիները, անուշահոտերու տուփերը, յուռութքները, մատանիներն ու քթամանեակները, դիպակէ պատմուճանները, վերարկուները, հայելիները, բեհեզէ զգեստները, խոյրերն ու քօղերը: Իրենց հպարտանքին փոխարէն՝

անուշահոտութեան տեղ գարշահոտութիւն պիտի ունենան, մէջքի կամարներուն տեղ՝ չուանէ գօտի, գեղեցկահիւս մազերուն տեղ՝ կնտութիւն, ոսկեհիւս դիպակներուն տեղ՝ քուրճ պիտի հագնին եւ գեղեցկութեան տեղ ամօթ պիտի ունենան: Անոնց սիրելի եւ գեղեցիկ զաւակները սուրով պիտի իյնան, անոնց կտրիճները պատերազմի մէջ պիտի սպաննուին:

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ

ԿՈՐՆԹԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԳՐԱԾ

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱՄԱԿԷՆ

(1.25-30)

Աստուծոյ տնօրինութիւնը, որ յօյներ յիմարութիւն կ'որակեն, իմաստնագոյն է քան մարդկային որեւէ իմաստութիւն. եւ Աստուծոյ խաչը, որ հրեաներ տկարութիւն կը համարեն, աւելի զօրեղ է քան մարդկային ամէն զօրութիւն:

Եղբայրներ, դուք ձեզմէ դատեցէք. ի՞նչ էիք երբ Աստուած ձեզ կանչեց: Ձեզմէ քանի՞ն իմաստուն, հզօր կամ ազնուատոհմ էր մարդկային չափանիշներով: Բայց Աստուած դիտմամբ ընտրեց այն ինչ որ այս աշխարհը յիմար եւ անիմաստ կը գտնէ, անով իմաստունները ամօթով ձգելու համար. ընտրեց այն ինչ որ այս աշխարհը տկար

կը համարէ, անով հզօրները ամչցնելու համար. եւ ընտրեց այն ինչ որ այս աշխարհը անարժէք, արհամարհելի եւ ոչնչութիւն կը համարէ, անով ոչնչացնելու համար այս աշխարհի մեծութիւնները: Եւ ասիկա՝ որպէսզի տեւէ մարդ չպարծենայ Աստուծոյ առջեւ, որովհետեւ Աստուած ի՛նքն է որ ձեզ բերաւ Քրիստոսի միացուց, եւ մենք Քրիստոսով ճանչցանք Աստուծոյ իմաստութիւնը եւ գտանք մեր արդարութիւնը, սրբութիւնը եւ փրկութիւնը:

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ
(18.10-14)

Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս
կ'ըսէ.:-

«Զգո՛յշ, մի՛ արհամարհէք այս փոքրիկներէն ոեւէ մէկը. գիտցէք որ անոնց հրեշտակները երկինքի մէջ միշտ կը տեսնեն իմ երկնաւոր Հայրս: Որովհետեւ մարդու Որդին եկաւ կորսուածը փրկելու համար»:

«Ի՞նչ կը կարծէք. եթէ մարդ մը հարիւր ոչխարներէն մէկը կորսնցնէ, չի՞ ձգեր իննսուները ոչխարները լերան վրայ եւ չ'երթա՞ր փնտռելու կորսուած ոչխարը: Այո՛, կ'երթայ: Եւ եթէ պատահի որ գտնէ, վստահ եղէք որ աւելի կ'ուրախանայ այդ ոչխարին համար, քան թէ իննսուները ոչխարներուն համար որոնք կորսուած չեն: Նմանապէս ալ Հայրս, որ երկինքի մէջ է, չ'ուզեր որ այս փոքրիկներէն մէկը կորսուի»:

«ՈՒԽՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ»

Կոլիկոյ Կաթողիկոսութեան
ՄԻԱԷ ԱՆԹԻՒԱՍ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՐԱԿ ԱԷ. Ք. Գ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԷՏԸ

1

1908-ին, հայուն յեղափոխական ըլլալը այլեւս դաւաճանութիւն չէր համարուեր, եւ իբրեւ այդպիսին՝ չէր հետապնդուեր, ընդհակառակն ատիկա իբր «բացառիկ արժանիք» կը ճանչցուէր⁴⁶⁴, որ սակայն շատ կարճ պիտի տեւէր:

Մուշեղ եպս. Սերոբեան, որ Ատանայի Առաջնորդութիւնը ստանձնած էր 1904-ին, եւ Աղէտէն փրկուած էր, որովհետեւ դուրս կը գտնուէր Կիլիկիայէն, Ատանան հարուածելու համար շրջան ընող «չարամիտ զրպարտութիւններ»էն յիշած է հայ յեղափոխականներու գործունէութեան վրայ յերիւրուածը, ըստ որուն՝ անոնց ճիգերով հայկական ապստամբութիւն մը կը պատրաստուէր:

Այս զրպարտութիւնները շրջան կ'ընէին 1907-ին, այնպիսի ժամանակ մը՝ «երբ Կիլիկիոյ մէջ հազիւ քանի մը հատ մատի վրայ համրուած յեղափոխականներ կային, առանց յեղափոխական կազմակերպութեան, եւ որոնք անգործութեան դատապարտուած ըլլալով՝ չէին կրնար որեւէ պատրուակ տալ հայութեան թշնամիներուն ձեռքը»⁴⁶⁵: Կիպրոսի մէջ գործող Օսմանեան գաղտնի սպասարկութիւնը դէպի Երլտըզ ամէն օր քաշած

հեռագիրներով կ'ուզէր հաւատացնել, թէ «ամէն օր գունդագունդ յեղափոխականներ կը վազեն դէպի Ատանա, մասնաւորապէս վարձուած նաւակներով»։ Մինչդեռ, – բացատրած է իր պաշտօնին բերմամբ քաջածանօթ վկայաբերողը, – այդ փախուստի ճամբով Ատանա մտնողները ոչ թէ յեղափոխականներ, այլ հայրենակարօտ եւ որդեկարօտ գաւառացի հայեր էին, որոնց առջեւ երկրին դռները փակած էր Համիտեան բռնակալութիւնը, եւ որոնցմէ շատեր ձերբակալուելով՝ ետ կը դարձուէին»⁴⁶⁶։

Սահմանադրութեան հռչակումով, ի շարս այլոց՝ Ատանայի եւ շրջակայքին մէջ Հնչակեան եւ Դաշնակցական ակումբներ ալ հաստատուած էին, եւ անոնք «Օսմանեան Ընդհանուր Եղբայրակցութեան ծոցին մէջ» քաղաքական որեւէ «անպատեհութիւն» չէին ներշնչեր⁴⁶⁷, որովհետեւ դադրած էին յեղափոխական նպատակներ ունենալէ⁴⁶⁸։

Զրպարտութիւնները վերստին հրապարակ կու գային։ Անոնք անցեալ ունեցող դաւադրական ծրագրի մը ժահրերն էին։

Մուշեղ եպիսկոպոսի կարծիքով, այն ծրագիրը պատրաստուած էր Երլտըզի մէջ եւ Զէյթունի 1895-ի ըմբոստութեան ժամանակ⁴⁶⁹։ Իսկ թէ ինչպէ՞ս Ատանան այն ատեն ազատած էր իրեն վերապահուած Աղէտէն։ Գուշակութիւնը. «պարզ վրիպում մըն էր, եւ կամ քաղաքական երկիւղի մը արդիւնքը, հաւանօրէն իր ծովամերձ դիրքին պատճառաւ»⁴⁷⁰։ Վրիպում մը ըլլալը անհաւանական է, գուցէ քաղաքական վախի մը արդիւնքն էր, այսինքն՝ Եւրոպայէն վախին։

Օսմանեան կառավարութիւնը 1894-96-ին եւ անկէ վերջ շարունակուած կոտորածներուն իր արդարացումը շինած էր, ըսելով թէ՝ հայերուն մէջ յեղափոխական շարժում կար, թէ անոնք հայկական թագաւորութիւն կ'ուզէին հիմնել. եւ իրենց շարժումներով եւ պահանջներով գրգռութիւն յառաջ կը բերէին իսլամ ամբոխին մէջ⁴⁷¹։

«Ձեռք ուզեր խօսիլ եւ ցոյց տալ, – գրած է Մուշեղ եպիսկոպոս, – թէ որքա՛ն խախուտ, որքա՛ն անտեղի եւ որքա՛ն անարժէք էին այդ պատրուակները, քանի որ այսօր ընդունուած եւ ողջմտօրէն հաստատուած իրողութիւն մըն է, թէ այդօրինակ շինծու պատրուակները ո՛չ մէկ իրաւունք կրնային տալ արդարասէր կառավարութեան մը — որպիսին ըլլալէ շատ հեռու էր Օսմանեան Կառավարութիւնը —

անօրինակ վայրագութիւններով եւ հայաջինջ քաղաքականութեամբ սիսթէմաթիք ջարդեր կազմակերպելու հարստահարուած եւ իրաւագուրկ ժողովուրդներու ծոցին մէջ։ Պէտք է խոստովանիլ սակայն, թէ Համիտեան նենգամիտ քլիքին եւ ժողովրդեան մէջ գտնուող նենգաւոր խուժանամուլներուն համար, այդ յեղափոխական շարժումները, հարստահարուած ժողովուրդի մը իրաւածարաւ պահանջներուն, յուսահատական բողոքներուն անընդմիջական եւ անհրաժեշտ արդիւնքն ըլլալով հանդերձ, տակաւին իբրեւ պատրուակ գործածուեցան՝ այդ միեւնոյն քաղաքական եւ կրօնական մոլեռանդներու ձեռքին մէջ հայերը աւելի եւս ճնշելու եւ հալածելու»⁴⁷²։

Համաձայն իրեն, Սահմանադրական վարչակարգին գալէն յետոյ, հայերը եթէ յանցանք մը ունեցան յաջս յետադիմական թուրք տարրին, որ ահաւոր թիւ մը կը կազմէր, այն ալ՝ «Օսմանեան Սահմանադրական ըէթիմին իրենց անկեղծ եւ բոլորանուէր փարումն էր»։ Եւ եթէ յանցանք մը ունեցան իրենց անձին հանդէպ, այն ալ «Սահմանադրական ըէթիմին վրայ իրենց չափազանց վստահութիւնն էր. վստահութիւն մը՝ թէ Սահմանադրական ըէթիմին տակ այլեւս ջարդերն ու կողոպուտները անկարելիութիւններ էին»⁴⁷³։

1904-ին յաջորդած չորս տարիներու ընթացքին, «քիչ ու շատ», ուղղակի եւ անուղղակի միջոցներով կրցած էր ան տեղեկանալ՝ այն մտադրութիւններուն, որոնք կը տածուէին շարունակ Ատանայի եւ շրջակայքին նկատմամբ⁴⁷⁴։

1907-ին, «Կիլիկիոյ սրտին»՝ Ատանայի տրուելիք մահացու հարուածը «ամբողջ ահաւորութեամբ պիտի գործադրուէր», եթէ տեղւոյն «երկրասէր եւ հայասէր» կուսակալը՝ Պահրի փաշա «թեթեւ տկարացում մը ցոյց տար»⁴⁷⁵։ Երլտըզ պիտի ուղղէր սա հեռագիրը. «Ատանայի հայերուն վերագրուածները զրպարտութիւններ են միայն. անոնց հաւատարմութեան մասին բացարձակ վստահութիւն ունիմ. եւ արդէն այդ հաւատարմութիւնը երաշխաւորուած է Սիսի Կաթողիկոսին եւ Ատանայի Հայոց Առաջնորդին կողմէն։ Եթէ հակառակ այդ երաշխաւորութեան, Բարձրագոյն Կամաց հակառակ դէպք մը պատահի նահանգիս մէջ, նախ Կաթողիկոսն ու Առաջնորդը պիտի սպաննեմ ու յետոյ անձնասպան պիտի ըլլամ»⁴⁷⁶։

«Անխառն ուրախութիւն»ը Սահմանադրութեան վերահաստատման՝ հազիւ մէկ ու կէս ամիս տեւած էր, եւ «խուլ կերպով» ծայր տուած էր մէկ կողմէն հակասահմանադրական շարժումը եւ միւս կողմէն հայերու հանդէպ ջարդի սպառնալիքը⁴⁷⁷:

Արդէն Ատանայի եւ շրջակայքին մէջ, թուրքերն ու անոնց ցեղակիցներն ու զինակիցները միշտ ատելութեամբ եւ չարամտութեամբ կը նայէին հայութեան՝ «առաջնորդուած քաղաքներու եւ գիւղերու թուրք մեծամեծներէն, եւ իրենց ընչաքաղցութենէն»⁴⁷⁸: Թուրք մեծամեծները, որոնց շահերը վտանգուած էին յանկարծական փոփոխութիւններէն, մութին մէջ համախմբուած եւ իրենց հաւատարիմները զինած էին: Մինչ Ատանայի եւ շրջակայքին մէջ ոչ մէկ հայ զինավաճառ գոյութիւն ունէր՝ թուրք զինավաճառները շարունակ եւ մեծաքանակ գէնք կը փոխադրէին եւ կը վաճառէին⁴⁷⁹:

Եւ ահա Ատանայի հայութիւնը, որ «ի բնէ անվարժ (էր) գէնքի եւ ինքնապաշտպանութեան ոգորումի կեանքին», սպառնալիքին տարածուելուն հետ՝ կը սկսէր գէնք գնել, քանի իրեն համար յստակ կը դառնար, թէ «Սահմանադրութիւնը փրկել» (նախ) իր անձը փրկել կը նշանակէր»⁴⁸⁰:

(Շարունակելի 32)

ՀԻՄՆԱԴԱՆԵՐՈՒՄ ԱՅԺԵԼՈՒԹԻՒՄ

Բարեհաճեցէք հեռաձայնել

Արժ. Տ. Գառնիկ

Ա. Բհնյ. Գոյունեանի.

514 909 5203 թիւին:

ՏՆՕՐՀՆԷՔ

Տնօրհնէք փափաքող

ընտանիքները,

թող բարեհաճին դիմել

Տ. Գառնիկ Ա. Բհնյ. Գոյունեանի,

հեռաձայնելով

514 909 5203 թիւին:

ԱՅԺԵԼԵՑԻՔ ԵԿԵՂԵՇԻՄՅԱ ԴԻՄԱՏԵՏՐԻ ԷԶԸ

ԵՒ ՁԵՐ ՀԱԽԱՆՈՒԹԻՒՄԸ յԱՅՏԵՑԻՔ (like).

www.facebook.com/SourpHagopChurchMontreal

ԱՅԺԵԼԵՑԻՔ ԱՁԵՒ

Ս. ՅԱԿՈԲ ԱՌԱՋԱՆՈՐԴԱՆՐԱՍ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՇԻՄՅԱ ԿԱՔԷԶՈ՝

www.sourphagop.net

ԱՂԲԻԻՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

464.- ՌՅՅ, է 85:

465.- Մուշեղ Եպիսկոպոս, «Ատանայի Ջարդը/Եւ/Պատասխանատուները», Բ. տպ, Պոսթոն, 1910, է 9: Յետ այսու՝ ՄԱՊ:

466.- Ն, է 10:

467.- Ն, է 18:

468.- Ն, է 19:

469.- Ն, է 7:

470.- Անդ:

471.- Ն, էէ 3-4:

472.- Ն, է 4:

473.- Ն, է 5:

474.- Ն, է 7:

475.- Ն, է 8:

476.- Ն, է 12:

477.- Ն, է 19:

478.- Ն, է 13:

479.- Ն, էէ 19-20:

480.- Ն, է 20:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԱՏԵԱՆ

ՁԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

ԱՔԽՕՐՕՐ ԿԱՏԱՐԵՅԷՔ ԿԱՊՈՒԵԼՈՎ

ԵԿԵՂԵՇԻՄՅԱ ԴԻՄԱՏԱՏՐԻՄ: